

**Samrådsredogörelse
Miljökonsekvensbeskrivning för program för
Årstafältet Dp 2007-08046, detaljplan för
Årstafältet park, Årsta 1:1 mm Dp 2011-03366
och detaljplan för Årstafältet (Valla 1), del av
fastigheten Årsta 1:1 Dp 2011-11775 i
stadsdelarna Östberga, Enskedefältet och
Årsta.**

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund	3
Hur samrådet bedrivits	4
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstagande	4
Synpunkter angående MKB.....	4
Synpunkter på planförslagen och deras innehåll.....	7
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	9
Föreslagna förändringar.....	10
Inkomna synpunkter.....	10
Statliga och regionala myndigheter och förbund.....	11
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	12
Övriga remissinstanser	15
Sakägare enligt fastighetsförteckning.....	16
Övriga, ej sakägare	20

Sammanfattning

Årstafältet är ett av Stockholms stadsutvecklingsområden där en ny hållbar stadsdel för ca 4000 nya bostäder och en stadspark planeras. Stadsbyggnadskontoret tog fram ett program för Årstafältet 2010 och har därefter påbörjat två detaljplaner inom Årstafältet, detaljplan för Årstafältet park och detaljplan för Årstafältet (Valla 1). Programsamrådet redovisades för stadsbyggnadsnämnden den 23 juni 2010 och samråden för Årstafältet (Valla 1) och Årstafältet park redovisades för nämnden den 13 juni 2013.

- beskrivning av naturvärden i nya parken i separat handling, *Det gröna Årstafältet*.

Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna inte föranleder någon förändring av behovsbedömningarna i detta skede. Det innebär att varken planprogrammet eller de aktuella detaljplanerna innebär betydande miljöpåverkan i den mening som avses i miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningarna kommer kompletteras och fördjupas inom vissa områden.

Kontoret föreslår att planeringen av Årstafältet fortsätter genom de planarbeten som redan startats samt att kommande detaljplaner följer programmets intentioner och de åtgärdsförslag som finns beskrivna i MKB:n. MKB-arbetet föreslås följa planarbetet så att en gemensam process kan genomföras.

Bakgrund

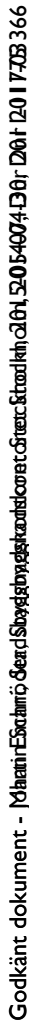
Årstafältet är ett av Stockholms stadsutvecklingsområden där en ny hållbar stadsdel för ca 4000 nya bostäder och en stadspark planeras.

Stadsbyggnadskontoret tog fram ett program för Årstafältet 2010 och har därefter påbörjat två detaljplaner inom Årstafältet, detaljplan för Årstafältet park och detaljplan för Årstafältet (Valla 1). Programsamrådet redovisades för stadsbyggnadsnämnden den 23 juni 2010 och samråden för Årstafältet (Valla 1) och Årstafältet park redovisades för nämnden den 13 juni 2013.

I syfte att integrera miljöaspekter i planeringen så att en hållbar utveckling främjas, finns i miljöbalken krav på att en miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska genomföras för detaljplaner som kan antas innebära betydande miljöpåverkan. Enligt lagstiftningen behöver inte en miljöbedömning genomföras för ett program. När ett program ligger till grund för flera detaljplaner kan det emellertid vara en fördel att göra en miljöbedömning av projektets sammantagna miljöpåverkan, som samlat redovisar miljöförutsättningar och övergripande konsekvenser av programförslaget och fungerar som underlag för fortsatt detaljplanering. För att avgöra om en detaljplan kan innebära betydande miljöpåverkan eller inte görs en behovsbedömning.

I programskedet för Årstafältet genomfördes en behovsbedömning för att bedöma om projektet kunde antas innebära betydande miljöpåverkan. Bedömningen gjordes utifrån de kriterier som anges i plan- och bygglagen (1987:10) 5 kap 18§ eller miljöbalken 6 kap 11§. Staden bedömde utifrån ovanstående att "ingen enskild faktor eller de sammanvägda konsekvenserna av programmet för Årstafältet innebär sådan betydande miljöpåverkan att en miljöbedömning behöver göras. Någon miljökonsekvensutredning enligt miljöbalken bedömdes därför inte heller behövas i detaljplaneskedet."

I behovsbedömningen konstaterade man även att det finns ett behov av att särskilt utreda och belysa flera olika miljöfrågor i det fortsatta arbetet.

Samråd för miljökonsekvensbeskrivningarna pågick under perioden 2013-10-18 - 2013-11-28. För att underlätta för samrådskretsen hölls ett gemensamt samråd om MKB för de tre miljökonsekvensbeskrivningarna. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, Slakthusplan 4 samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annons om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i Söderort/Årsta 2013-10-15. Samrådsmöte hölls 2013-11-18 i Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4 där, förutom stadens tjänstemän och konsulter, ca 30 personer närvarade.

Nedan redovisas ämnesvis de synpunkter som inkom under samråden. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne. Synpunkterna som inkommit berör till stor del program- och planförslagen och synpunkterna har således delats upp i frågor som berör MKB-samrådet och synpunkter som berör program- och planförslagen.

Flera remissinstanser och övriga har framfört synpunkter på att alternativbeskrivningen i MKB:n antingen är obefintlig eller att nollalternativet är felaktigt.

”Enligt 6 kap 12 § miljöbalken ska en miljöbedömning identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Med ”rimliga alternativ medhänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd” menas alternativa sätt att uppnå målen med planen eller programmet.

Nollalternativet är ett referensalternativ som ska beskriva miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Gällande detaljplan för Årstafältet är till större delen genomförd. Undantag är tillkomsten av en stadsbondgård och att omvandla asfaltsytan på den tidigare Årstälänken till park. Vanligtvis antar man i nollalternativet att befintliga detaljplaner genomförs fullständigt. I detta fall bedöms detta inte som realistiskt. Asfaltsytan utnyttjas vintertid som snöupplagsplats vilket troligen kommer att fortsätta. Stadsbondgården kommer sannolikt inte att genomföras i ett nollalternativ eftersom det saknas ekonomiska förutsättningar att driva verksamheten i enlighet med intentionerna i den gällande detaljplanen. Som nollalternativ för programområdet används därför nuläget.

Stadsbyggnadskontoret tycker att de alternativ som valts är rimliga och tydligt motiverade. Att till nuläget lägga ett antal åtgärder som av olika skäl inte har genomförts eller testats och visat sig olämpliga, som avstängning av Östbergavägen, anser kontoret inte är ett realistiskt nollalternativ.

En miljökonsekvensbeskrivning görs i de fall behovsbedömningen visar på att detaljplanen kan medföra betydande miljöpåverkan. Staden bedömde inte inför samråden att programmet och detaljplanerna innebar sådan påverkan som avses enligt miljöbalken. Länsstyrelsen påpekade i sitt program-samrådsyttrande att program inte föranleder en miljöbedömning, men att en behovsbedömning ska göras för kommande detaljplaner då delar av programområdet kan innebära betydande miljöpåverkan. I Länsstyrelsens samrådsyttrande gällande Årstafältet park delar man stadens uppfattning att planen inte medför betydande miljöpåverkan. Därefter har Länsstyrelsen i samrådsyttrandet för detaljplan för Årstafältet framfört att de kan komma att göra en annan bedömning gällande om miljöbedömning kan behövas i detaljplaneskedet. Staden beslöt därför att genomföra en miljöbedömning av hela Årstafältets programområde med fördjupningar för de aspekter inom enskilda detaljplaner som kan antas innebära betydande miljöpåverkan i enlighet med kraven i miljöbalken. Kontoret har dock utrett och beskrivit förutsättningar och konsekvenser av program och planförslag och bilagt dessa utredningar till samråd och beslut varför kontoret anser att beslutsunderlaget har varit fullständigt.

Golf och driving range

Flera yttranden, bl.a. från Länsstyrelsen, påpekar att konsekvenserna av att placera en driving range inom området söder om Östbergavägen inte är tillräckligt redovisade och att MKB:n bör kompletteras med detta. Både Länsstyrelsen och stadsmuseet framför att placering och anläggande av driving rangen söder om Östbergavägen är olämplig ur kulturmiljösynpunkt då det troligtvis innebär ingrepp i de fornlämningar som finns inom området.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Efter genomförda samråd har exploateringsnämnden markanvisat 360 bostäder samt givit exploateringskontoret i uppdrag att påbörja program för totalt 1000 bostäder inom området söder om Östbergavägen. Detta innebär att denna del kommer att utgå ur detaljplanen för parken och att driving rangen

inte längre är aktuell i detta läge. De konsekvenser som nya bostäder inom området innebär kommer att redovisas i miljökonsekvensbeskrivningarna.

I miljökonsekvensbeskrivningarna har den föreslagna placeringen av golfbanan och driving rangen inte beskrivits tillräckligt. I enlighet med tidigare beslut i stadsbyggnadsnämnden avser kontoret studera att behålla golfen i någon omfattning inom eller i anslutning fältet. Stadsbyggnadskontoret kan se att golfens verksamhet inom fältet idag skapar en välbesökt en målpunkt, vilket ger området positiva värden. Golfen i dess nuvarande utbredning innebär dock att en stor del av den nuvarande parkytan skulle tas i anspråk, vilket står i direkt konflikt med andra intressen. Staden kommer att ha en förnyad dialog med golfen för att studera placering och omfattning. Utifrån hur denna dialog fortskrider, kommer golfverksamheten behandlas i den detaljplan som blir berörd. Konsekvenserna av detta kommer även att beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningarna.

Avgränsning av MKB

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att MKB:n även bör beskriva detaljplaneförslagets påverkan även utanför program- och planområdena då en omdaning av Årstafältet innebär att aktiviteter som rugby omlokaliseras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Miljökonsekvensbeskrivningens geografiska avgränsning är för den del av miljökonsekvensbeskrivningen som redovisar de övergripande konsekvenserna huvudsakligen samma geografiska gräns som programområdet och Kvarnbackaskogen. För vissa aspekter såsom vattenmiljö och naturmiljö beskrivs konsekvenserna för ett större område i den mån det är relevant. Konsekvenserna av en omlokalisering av rugbyplanen kommer att utredas och redovisas i planärendet för rugbyplanen.

Risk

Storstockholms brandförsvaret anser att föreslagna riskreducerande åtgärder för byggnader som ligger nära trafikleder för farligt gods bör preciseras och verifieras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Riskutredningar görs i de detaljplaner där byggnader föreslås i närhet av t.ex. leder för farligt gods transporter. De skyddsåtgärder som i riskutredningarna visar sig nödvändiga för att säkerställa en säker miljö och för att risknivåerna ska vara godtagbara kommer att införas som planbestämmelser i respektive detaljplan.

Luftkvalitet

Trafikverket och Storstockholms brandförsvaret vill att luftkvalitetsfrågan belyses bättre.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

MKB:n kompletteras med ett mer utförligt resonemang kring luftkvaliteten i området.

parken samt regleras vid behov i avtal mellan staden och koloniföreningen. Staden för en dialog kring dessa frågor med koloniföreningen.

Övriga synpunkter

En boende menar att det inte är tillräckligt beskrivet hur parken påverkas av de höga byggnaderna. Innan man går vidare med exploatering av Årstafältet bör man utreda möjligheter till förtätad befintlig bebyggelse ordentligt. Man menar att det är bättre att bygga skola och förskolor i randzonen kring nuvarande Årstafält eller på Södra länken istället för bostäder så att barnen får del av fältet.

Yimby framför att en hög täthet ökar områdes attraktivitet och hoppas att våningsantalet i den områdets norra del i genomsnitt kommer att ligga i den övre delen av intervallet 2-14 våningar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Merparten av den bebyggelse som föreslås är placerad norr och väster om parken. Det innebär att konsekvenserna av byggnadernas höjd vad gäller t.ex. solljus blir små för parken. Vid val av hushöjd eftersträvas en variation dels inom den tillkommande bebyggelsen dels genom den nya bebyggelsens placering och förhållande till sin omgivning.

I Stockholm råder bostadsbrist och mindre infillprojekt likväl som större stadsutvecklingsområden är nödvändiga för att komma tillrätta med detta. Den skola som planeras kommer att ligga i nära anslutning till Årstafältet så att skolbarnen får god tillgång till parken. Även förskolor planeras med detta i åtanke.

Sedan samrådet har exploateringsnämnden anvisat ytterligare mark för bostäder i området söder om Östbergavägen. Detta innebär att området kommer studeras för att utreda om det går att skapa ytterligare bostäder.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

De synpunkter som förts fram i MKB-samråden är i del flesta fall sådana synpunkter som hör hemma i detaljplanearbete. De synpunkter som förts fram angående själva MKB:n rör valet av alternativ samt upplevd avsaknad av resonemang och konsekvensbedömningar. Kontoret anser att de alternativ som redovisats i MKB:n är rimliga och tydligt motiverade, se ovan stycket om val av alternativ. Vidare anser kontoret att miljökonsekvensbeskrivningen beskriver förutsättningar och konsekvenser på ett korrekt och fullständigt sätt bortsett från konsekvenserna av att placera en driving range för golf söder om Östbergavägen.

Efter genomförda samråd har exploateringsnämnden markanvisat 360 bostäder samt givit exploateringskontoret i uppdrag att påbörja program för totalt 1000

bostäder inom området söder om Östbergavägen. Detta innebär att denna del kommer att utgå ur detaljplanen för parken. Det innebär också att det inte längre är aktuellt att placera en drivning range inom området. De konsekvenser som detta innebär kommer att redovisas i miljökonsekvensbeskrivningarna.

I enlighet med tidigare beslut i stadsbyggnadsnämnden avser kontoret studera att behålla golfen i någon omfattning inom eller i anslutning fältet.

Stadsbyggnadskontoret kan se att golfens verksamhet inom fältet idag skapar en välbesökt en målpunkt, vilket ger området positiva värden. Golfen i dess nuvarande utbredning innebär dock att en stor del av den nuvarande parkytan skulle tas i anspråk, vilket står i direkt konflikt med andra intressen. Staden kommer att ha en förnyad dialog med golfen för att studera placering och omfattning. Utifrån hur denna dialog fortskrider, kommer golfverksamheten behandlas i den detaljplan som blir berörd. Konsekvenserna av detta kommer även att beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningarna.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare och kompletteras i plan- och MKB-arbetet:

- utredningar och bedömning av konsekvenser av bostäder söder om Östbergavägen
- placering av golfanläggning inom eller i anslutning till fältet samt dess konsekvenser
- ytterligare beskrivning av luftkvaliteten i området
- riskfrågor utreds i respektive detaljplan
- utredning kring påverkan av intrång i fornlämningar
- beskrivning av naturvärden i nya parken i separat handling, *Det gröna Årstafältet*.

Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna inte föranleder någon förändring av behovsbedömningarna i detta skede. Det innebär att varken planprogrammet eller de aktuella detaljplanerna innebär betydande miljöpåverkan i den mening som avses i Miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningarna kommer kompletteras och fördjupas inom vissa områden.

Kontoret föreslår att planeringen av Årstafältet fortsätter genom de planarbeten som redan startats samt att kommande detaljplaner följer programmets intentioner och de åtgärdsförslag som finns beskrivna i MKB:erna. MKB-arbetet föreslås följa planarbetet så att en gemensam process kan genomföras.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under samrådet. Yttrandena i sin helhet finns att ta del av i planakten, som finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Staden har under samrådets gång haft en dialog med Länsstyrelsen som anser att staden på detta sätt har uppfyllt kraven på samråd med Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har inga ytterligare synpunkter på de tre MKB-dokumenterna för Årstafältet utan anser att de fyller sin funktion på ett bra sätt. Länsstyrelsen är även i huvudsak nöjd med naturbeskrivningarna. Vad gäller placeringen av driving rangen söder om Östbergavägen anser Länsstyrelsen att den ur kulturmiljösynpunkt är mindre lämplig då även anläggandet av utslagsplatser kan medföra ingrepp i marken i det sannolikt fornlämningsrika området. Även andra aspekter måste beaktas som barriärverkan för boende och säkerhet i förhållande till Östbergavägen. Området ser smalt ut och det skulle sannolikt behövas ett högt skyddsstängsel mellan väg och utslagsplatsen. I MKB:n anges att man inte gör någon bedömning av placeringens konsekvenser. Om förslaget förs vidare borde en komplettering av MKB:n göras i denna del.

Storstockholms brandförsvär (SSBF)

SSBF anser att resonemanget kring vindriktning för Södra länken bör klargöras. Även andra vindriktningar än den som bedöms som vanligast bör visas. I MKB:n och i riskbedömningen visas riskreducerade åtgärder för byggnader som ligger nära trafikleder för farligt gods. Brandklass för fönster bör preciseras (exempelvis EI 30). Dessa fönster bör vara icke öppningsbara. De föreslagna riskreducerande åtgärderna bör verifieras.

Brandvattenförsörjning enligt konventionellt brandpostsystem, framkomlighet och tillgänglighet för SSBF bör beaktas i det fortsatta plan- och projekteringsarbetet.

Trafikverket

Trafikverket har tidigare efterfrågat en uppdaterad trafikutredning för Årstafältet och har nu uppmärksammat att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller resultat från en sådan utredning. Den nya trafikutredningen baseras på andra prognosmetoder än den tidigare trafikanalysen. Staden och Trafikverket bör ha en fortsatt dialog om resultaten i trafikutredningen och hur de förhåller sig till andra planerade exploateringar i Söderort, innan granskningsskedet kommer.

Om åtgärder krävs till följd av planerna för Årstafältet skall dessa beskostas av annan än Trafikverket och regleras i ett avtal innan detaljplanerna antas.

Vad gäller luftkvalitet saknar Trafikverket en redogörelse för hur höga halterna är i området i förhållande till preciseringarna i miljökonsekvensmålet Frisk luft, som ska uppnås 2020.

Övriga remissinstanser har inte inkommit med något svar.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningen konstaterar att det saknas ytor för traditionella idrotter som till exempel fotboll. I föreliggande MKB belyses inte en placering av en regelrätt 11-manna konstgräsfotbollsplan. Förvaltningen har i övrigt inget att erinra mot rubricerad MKB.

Stadsdelsnämnden Enskede-Årsta-Vantör

Sammantaget bedöms de negativa konsekvenserna av utbyggnadsförslaget avseende främst naturmiljö vara acceptabla i relation till de fördelar det innebär att bygga bostäder med tillhörande rekreationsområden i ett kollektivtrafikhögt läge.

En negativ konsekvens ur kulturmiljösynpunkt är att den nya bebyggelsefronten kommer att göra det svårt att avläsa spåren av det gamla kulturlandskapet. Förvaltningen anser att miljökonsekvensbeskrivningen ger en helhetsbild av hur ny bebyggelse och park kommer att påverka de olika miljöaspekterna.

Förvaltningen har sedan tidigare påpekat det positiva i att bygga många nya bostäder i ett mycket centralt och kollektivtrafikhögt läge i Stockholm. Förvaltningen ser också positivt på utvecklingen av fältet i och med att Östbergas centrala läge på ett bättre sätt kan utnyttjas genom att ny bebyggelse knyter an till stadsdelen. Om Östberga knyts samman med Årstafältet skapas förutsättningar för ökat kollektivresande.

Vad gäller bedömning av enskilda miljöaspekter saknar förvaltningen kompetens att lämna utförliga synpunkter.

Två separata särskilt uttalande lämnades av vice ordförande Rosa Lundmark (V) respektive ledamot Åsa Öckerman m.fl. (MP).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att ett viktigt moment i programplaneringen är att tidigt urskilja och utreda de aspekter där konsekvenserna av föreslagen förändring bedöms vara svåra att uppskatta. Av de frågor som berör nämndens ansvarsområde anser nämnden att en program-MKB för Årstafältet i första hand bör inriktas mot konsekvenser för naturmiljö. Frågan om transporter bör belysas i större utsträckning än det som presenteras i MKB:n, då transporter har stor betydelse för miljö, hälsa och klimat.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår följande åtgärder för att stärka naturmiljövärden inom programområdet:

- Skapa miljöer inom koloniområdet som gynnar insekter som pollinerar växter.
- Gräva vattenhållande dammar för groddjur och insekter åtskilda från fältets stora damm och Valla å.

- Ordna miljöer som anknyter till växtlighet som brukar finnas längs vägkanter, liksom stödodling av dessa och andra sällsynta växter på bullervallen mot Huddingevägen.
- Skapa ängsmarker med sen slåtter som kombineras med stigar av klippt gräs/spänger av trä. En skötselplan tas fram för ängsmark.
- Plantera ädellövskog på bullervallen och öster om Huddingevägen för att stärka ett befintligt ekologiskt samband mellan Hemskogen och Bägersta bytomt.

Vad gäller trafikutredningen anser nämnden att utredningen bör vidareutvecklas i hur avvägning sker utifrån framkomlighetsstrategin, med en prioritering av kapacitetsstarka färdssätt, för konkreta åtgärder.

Då programplaneringen omfattar uppgiften att den nya stadsdelen ska präglas av en framsynt planering med högt ställda mål inom miljöområdet bör denna fråga, enligt nämnden, beskrivas i MKB:n. Klimatpåverkan bör kunna ses som ett samlingsbegrepp och indikator för flera aspekter i utvecklingen av den nya stadsdelen med miljöambitioner. En begränsad klimatpåverkan är dessutom en betydelsefull förutsättning för att kunna anpassa stadsdelen inför kommande klimatförändringar.

Nollalternativet utgör inte ett alternativ för jämförelser av klimatpåverkan i MKB:n. Nämnden anser att nuvarande förhållande på fältet bör kunna utgöra nollalternativet vid jämförelse med programförslaget. Till nollalternativet bör dock tillföras förutsättningen att kunna stänga av Östbergavägen och möjligheterna att bygga bullerskydd invid Huddingevägen. Nämnden anser att dessa åtgärder är viktiga i syftet med den gällande detaljplanen för stadsparken och har bäring mot miljö- och hälsofrågor t ex buller, barriäreffekt, biologisk mångfald.

Nämnden lyfter att omvandlingen av Årstafältet påverkar även området utanför det direkta programområdet. Konsekvenser ur ekologisk synpunkt för Gubbängsfältet, då rugbyplanen eventuellt flyttas dit, bör beskrivas och ingå som en konsekvens av programmet för Årstafältet.

I MKB:n bör det finnas en redogörelse för hur uppföljningen planeras ske av de aspekter i programmet som har bedömts utgöra betydande miljöpåverkan vid genomförandet.

Stockholms stadsmuseum

I detaljplan Valla 1 har hänsyn tagits till de kulturhistoriska värden som finns i Valla Gärde, ett bostadsområde från 1959 som gränsar till programområdets norra del, och planförslagets bebyggelse har getts en skala som skapar en övergång till befintlig bebyggelse. Detta nämns inte i MKB:n för programmet, men stadsmuseet förutsätter att man i det fortsatta planarbetet kommer att visa samma hänsyn till Valla Gärdes bebyggelsemiljö.

Den planerade omdaningen av Årstafältet med ny bebyggelse kommer minska möjligheterna att avläsa spår från flera av de fornlämningsmiljöer som finns i området.

I MKB:erna för programmet och parken är ett stort område sydost om Östbergavägen redovisat. Här nämns att stadbyggnadskontoret fått i uppdrag att undersöka möjligheten att anlägga en golfbana, detta skulle troligtvis beröra ett flertal fornlämningar negativt.

I MKB:erna för programmet och parken anges för att stärka kvarvarande kulturmiljöintressen att Göta Landsvägs historiska karaktär kommer att lyftas fram som ett centralt motiv i parken. Stadsmuseets åsikt är att fornlämningen i hela sin längd bör behandlas på detta sätt med ett väl tilltaget skyddsområde på båda sidorna om vägen. Det bör också beaktas att där Göta Landsväg möter andra vägbanor ska den ha företräde så att den inte visuellt delas upp i ett flertal delar.

Stadsmuseet kommenterar de förslag till åtgärder som angetts i MKB:erna för programmet och parken:

”Genomför fortsatta utredningar i enlighet med kulturminneslagen om intrång i lagskyddande fornlämningar genomförs.” Museet förutsätter att den första åtgärden kommer att följas såsom kulturminneslagen anger.

”Genomför fortsatt planering så att Östberga gravfält och bytomt, skålgropsten (RAÄ 195) kan behållas”. Museet förutsätter också att man i fortsatt planering strävar efter att fornlämningar kan bevaras, eftersom lagen är en bevarandelag.

”Utred Göta Landsvägs ålder innan ingrepp i vägbanken görs.” Meningen i det tredje åtgärdsförslaget är oklart då inget tidigare nämnts om ingrepp i vägbanken.

”Ta fram skötselprogram för kontinuerlig vård och skyltning av intressanta lämningar.” Det sista förslaget är viktigt då de kvarvarande fornlämningarna bör tydliggöras, både genom vård och skyltning, så att sammanhangen framgår. Det vore också önskvärt att man på lämplig plats inom området informerade om hur kulturlandskapet vuxit fram genom tiderna, bebyggelsen, fornlämningarna, vägarna och hur allt hänger samman. Detta för att ge de nya invånarna en bakgrund till den plats de flyttat till.

Stadsmuseet anser därtill att följande förslag till åtgärd ska tas med: Sambandet mellan Göta Landsvägs sträckning över fältet och dess fortsättning söderut ska tydliggöras. Den fortsatta sträckningen är registrerad i fornminnesregistret som övrig kulturhistorisk lämning då den fortfarande används som allmän väg. Det är dock viktigt att den kan upplevas som en direkt fortsättning på den fasta fornlämningen och denna sträcka får då inte skärmis av genom en föreslagen mur i kanten där Årstafältet möter Östbergavägen utan åtgärder ska istället vidtas som bidrar till en upplevelse av samhörighet.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Skönhetsrådet anser att en MKB bör fungera som ett planeringsverktyg i planprocessen och som sådant utgöra ett grunddokument. Tidigt inhämtad

kunskap om ett planområdes speciella villkor är avgörande för resultatet. Enligt Skönhetsrådet har MKB:n för Årstafältets olika planområden tillkommit alltför sent i planprocessen vilket innebär att varken remissinstanser eller stadsbyggnadsnämnden tidigare har haft ett i alla delar fullständigt beslutsunderlag.

Stockholm Business Region AB

Stockholm Business Region avstår från att svara på remissen mot bakgrund av att ärendet inte ligger inom ramen för bolagets verksamhetsområde.

Övriga remissinstanser har inte inkommit med något svar.

Övriga remissinstanser

Svensk Handel

Svensk Handel har inte för avsikt att avge något svar eftersom vi f.n. saknar personella resurser med tillräcklig kännedom om den lokala marknaden.

Svenska Kraftnät

Har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende och har ingenting att erinra mot uppräta förslag.

Fortum Distribution AB

Inom Årstafältet och Årstafältet Park finns befintliga 110kV oljekablar som ej är i drift och kan skrotas. Beställning av borttagning sker till Fortum Distribution AB som kostnadsfritt tar bort dessa i samband med schaktning. Eventuell sanering av kabelschakt efter ledningarnas borttagande bekostas av Fortum Distribution AB.

I övrigt har Fortum Distribution AB ingen erinran vad gäller distributionsanläggningar för el.

AB Fortum Värme

Hänsyn måste tas till befintlig fjärrvärmeledning inom området. Vidare utredning får visa om behov av flytt finns.

Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening

Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening har inkommit med följande synpunkter:

- Bra att en miljökonsekvensbeskrivning görs för exploatering av Årstafältet
- Alternativa beskrivningar saknas, en viktig del i en MKB är att utforska andra sätt att utveckla ett område som kan minska miljökonsekvenserna
- En flytt av golfanläggningen till området öster om Östbergavägen bör också konsekvensbeskrivas

- I östra delen av området förekommer mycket gamla tallar med rödlistade arter, detta är inte redovisat i handlingarna
- Årstafältets betydelse för rekreation och friluftsliv är inte tillräckligt redovisade
- Årstafältets upplevelsevärden och hur dessa påverkas av den föreslagna exploateringen bör beskrivas mer utförligt

I remissvaret finns ett längre resonemang kring respektive punkt ovan.

Övriga remissinstanser har inte inkommit med något svar.

Sakägare enligt fastighetsförteckning

Boende Sandfjärdsgatan

Lämnar följande synpunkter:

1. Invänder mot att man i MKB:n gör jämförelse med ett nollalternativ. Om inte fältet bebyggs är det rimligast att tänka sig att det utvecklas som naturområde/park. MKB:n skall naturligtvis jämföras med hur fältet skulle kunna användas för Stockholm om det inte bebyggs. Det vill säga vad fältet skulle kunna inrymma för aktiviteter och ha för naturvärden om man utvecklar och sköter det som ett naturområde eller stor park. Det påverkar framförallt jämförelsen avseende naturmiljö och rekreation men även fler andra av de ingående jämförelserna. Eftersom det inte går att backa från ett bebyggt fält till ett obebyggt måste man rimligen jämföra med vad man kan göra med fältet som obebyggt och vilket värde en sådan utveckling får.
2. Påpekar att man anger att ett skäl till att kunna lägga en stor mängd bebyggelse just här är att det finns väl utbyggd kollektivtrafik i form av tvärbana och tåg i närheten. Både pendeltåg och tvärbana är hårt belastade, och man anser att de rimligtvis inte kan tåla den stora mängd ytterligare resande som planerna skulle generera. Han anser att argumentet med väl utbyggd kollektivtrafik inte håller för denna utbyggnadsvolym.
3. Tycker inte att alternativet med förtätad befintlig bebyggelse är ordentligt utredda. Han anser att det finns mycket plats i områdena runt fältet för ny bebyggelse i mindre skala. Han menar att det är mer krävande att hitta lösningar för mindre skalor men på långsikt ger det bättre resultat än att oåterkalleligt förstöra ett så stort naturområde i staden.
4. Årstafältets natur- och rekreationsvärden skulle bättre kunna utnyttjas om kantzoner utnyttjas till förskolor och skolor. Den gamla Årstälänken skulle vara en utmärkt plats för detta. Barn som tillbringar en stor del av sin vardag här skulle ha stor glädje av den lättillgängliga naturen på fältet. Det borde finnas med när man utvärderar fältets fördelar i sin nuvarande omfattning.
5. I MKB:n saknas något som visar hur den nya parken påverkas av att de nya husen intill blir så höga. Under planarbetet har man dessutom ökat byggnadshöjden till 14 våningar på de hus som står nära parken. Man

Martin Olsson Fastigheter konstaterar att trafikutredningen är gjord med en annan bosättning i lägenheterna än i övrigt detaljplaneunderlag. Till detta kommer att den övergripande planeringen ser ut att öka antalet lägenheter från 4000 upp mot 6000 st. Det innebär att istället för de beräknade

Föreningen Årstafältets koloniområde har följande synpunkter:
Vad gäller tidsplanen vill Årstafältets Koloniområde ha ett preliminärt besked gällande vilket år flytten planeras så att deras medlemmar kan planera sin odling. Föreningen önskar vara delaktig i gestaltningsprogrammet för koloniområdet. De vill ta del av de delar av budgeten som rör flytten, uppbyggnad och förvaltande av koloniområdet för att säkerhetsställa att medlemmarnas värde bibehålls i det nya området.

Koloniföreningen påpekar återigen att ytan för koloniområdet minst skall vara densamma som dagens yta. Antalet lotter ska också minst vara detsamma och så gäller även för lotternas storlek.

Vad gäller stugorna så ser föreningen inga hinder med att utöka storleken på dessa i det fall staden väljer arkitektritade hus. Väljer man att bygga nya stugor så föreslår föreningen att man belägger dessa med sedumtak för att minska miljöpåverkan på området.

Koloniföreningen betonar återigen att föreningshuset placeras på centralt belägen plats i koloniområdet för kolonisterna. Väljer man att inte göra detta önskar koloniföreningen att man sätter upp ett mindre hus i andra änden av området med toaletter och ett kök dit enbart koloniföreningens medlemmar har tillgång.

Koloniföreningen vill även i fortsättningen ha ett blandat koloniområde, där lotter utan utnyttjad byggrätt integreras med utnyttjad byggrätt för ökad samhörighetskänsla, variation och trivsel. De i planförslaget inritade allmänna fruktträden i koloniområdet önskar de tas bort.

Koloniföreningen önskar liksom idag att man skapar fyra handikappanpassade kolonilotter för rörelsehindrade.

Koloniföreningen uttrycker en oro för att bullervallen mot Huddingevägen ska skapa ett köldras mot koloniområdet. Detta kan undvikas om koloniområdet placeras högre än övriga parken.

Koloniföreningen ser gärna att även vintergröna träd planteras längs bullervallen för att rena luften även vintertid samt avskärma parkområdet från buller och partiklar.

Koloniområdet önskar tvärgående gångvägar i området för ökad tillgänglighet. Gångvägarna inom koloniområdet skall ej ingå i den arrenderade markytan då allmänheten har tillgång till dessa. Vägarna ska skötas av staden.

De "skogsöar" som enligt planförslaget ligger framför koloniområdet skall ej skugga kolonilotterna. Koloniföreningen vill ta del av genomförda solanalyser för platsen.

En mark/jordanalys skall göras för platsen där koloniområdet är tänkt att flytta till, detta p.g.a. att platsen ligger intill en högtrafikled samt har tidigare använts till kocksupplag. Visar analysen att på föroreningar i marken skall Stockholm Stad sanera marken innan koloniområdet anläggs.

Koloniföreningen vill att det nya koloniområdet likt dagens är byggt i terrasser. Istället för dagens grässlätter vill de ha underhållsfria murar. Staden skall packa leran som man gjorde när nuvarande koloniområdet anlades och lägga på minst 50 cm ekologiskt matjord ovanpå samt hjälpa de medlemmar som önskar att flytta sin förädlade jord till sin nya lott.

Enligt planförslaget ligger koloniområdet placerat där grundvattennivån är som högst. Koloniföreningen vill få redovisat hur man skall lösa översvämningsproblematiken av Valla å så att inte orenat dagvatten påverkar odlingen på koloniområdet och tas upp av fruktträd, bärbuska och övrig odling.

För ökad tillgänglighet och rekreation inom koloniområdet önskar koloniföreningen att varje lott fick tillgång till el samt att det fanns belysning på området. Detta skulle förlänga säsongen väsentligt och medlemmarna skulle kunna vistas på sina lotter längre tid av året och uppleva ökad trygghet.

För besökare till parken ska det finnas offentliga toaletter.

Föreningen ser stora värden i den kryddträdgård som idag finns centralt placerad i området. Den är välbesökt och uppskattad av parkbesökare. Koloniföreningen vill att den ritas in tillsammans med föreningshuset centralt i det nya koloniområdet. Staden ska sköta kryddträdgården. Alternativt kan koloniföreningen göra det mot en avgift.

Koloniföreningen vill veta hur man säkerställer den biologiska mångfalden. Den pilallé som i miljökonsekvensbeskrivningen omnämns som värdefull ur aspekten biologisk mångfald är i planritningarna borttagen. Detta motsätter sig koloniföreningen då dessa träd är viktiga ur bl.a. pollineringsynpunkt och som boplatser för pollinerande insekter.

Enligt planförslaget saknas parkeringsplatser och bilvägar i anslutning till koloniområdet. Detta måste justeras då det är viktigt att kolonisterna kan komma till sina platser med tungt material. Handikappanpassade parkeringsplatser för rörelsehindrade måste finnas i anslutning till området.

För att öka tillgänglig parkyta och öka trivsel inom koloniområdet bör man flytta Huddingevägen österut. Detta för att minska trafikpåverkan med buller och dålig luftkvalitet på området samt främja mikroklimatet. Att gräva ner Östbergavägen i en tunnel skulle på samma sätt minska trafikpåverkan och öka rekreationsvärdena. Det skulle också ge en bättre integrering med Östberga.

Övriga, ej sakägare

Boende Harplingegränd

Reagerar på den brist som de tycker råder kring den planerade kollektivtrafiken till Östberga/Östbergahöjden. De inleder med att citera uttalanden om kollektivtrafik av bl.a. Näringsdepartementet, stadsbyggnadskontoret och Stockholms läns landsting.

Man undrar varför inga beslut är tagna vad gäller kollektivtrafiken. Tvärbanan borde vara det första som beslutas inför stadsbyggnadsplaner. De anser att Årstafältet inte borde bebyggas förrän ekonomi finns. Östbergahöjden har dokumenterat dålig kollektivtrafik, och det ligger inte centralt. De känner sig segregerade. Byggplansområde 3, i planerad detaljplan, ligger i direkt anslutning till ovanstående område och planerad bebyggelse i söder/väster om fältet. Man undrar för vem det kollektivtrafiknära läget gäller. De riktar kritik

Vad avser Grosshandlarvägen-Åbyvägen och anslutningen till det västra området bör ett frisivängande körfält införas från motet för norrifrån kommande

Då trafikfrågorna är strategiska för SNÅ och måste lösas i ett sammanhang önskar de ett särskilt arbetsmöte kring trafikutredningen, förslag och synpunkter med såväl exploateringsprojektets trafikansvariga som de strategiskt trafikansvariga för Söderort.

Svenska Turistföreningen

Svenska Turistföreningen finner att förslagen medför betydande miljöpåverkan på bl.a. natur, miljö, landskap, rekreation, friluftsliv m.m.

Planförslag och MKB saknar tillräckliga förslag om kompensation för ny bebyggelse på Årstafältet. Fler vägar, omfattande bullerskydd, och oanvändbar naturmark längs Huddingevägen upptar ca en fjärdedel av detaljplanens yta.

Kvar som park blir ett onödigt minimalt område.

STF:s Stockholmskrets anser att minst fyra åtgärder ska ske som kompensation för användandet av fältets grönområden.

1. Att Östbergavägen genom området antingen stängs av, leds ner i tunnel eller förses med en rejäl bred ekodukt.
2. Att Huddingevägen flyttas ett 50-tal meter österut närmare industriområdet, så att naturmarken här istället kan läggas till parken.
3. Att närliggande Hemskogen görs till naturreservat för att i viss mån kompensera bortfallet av grönområde.
4. Att de nya detaljplanerna norr och väster om Årstafältet anpassas till att bli så gröna som möjligt med träd, planteringar, gång- och cykelvägar, gröna tak m.m., så att kontakten med Årsta och Årstaskogen m.m. inte bryts.

Yimby

Yimby ställer sig positiv till gestaltningen av den nordvästra delen av området, medan de har reservationer kring de södra och östra delarna samt kollektivtrafikförsörjningen.

Yimby anser att en hög täthet, speciellt i områdets norra delar nära tvärbanan, skulle ytterligare öka områdets attraktivitet och möjliggöra urbant boende för fler stockholmare. Därför hoppas Yimby att när planen pratar om bebyggelse i två till fjorton våningar så kommer genomsnittet ligga i den övre halvan av intervallet. Yimby anser att det är mycket viktigt att de delar av området där exploateringen blir lite lägre möjliggör för komplettering ifall framtida behov uppstår. Yimby framhåller att det är viktigt att de som bygger tomterna ges frihet i hur det byggs, så att de önskemål om variation som finns realiseras.

Yimby ser det som angeläget att det nya området får så god kollektivtrafik som möjligt, och betonar vikten av en tidig kollektivtrafikplanering.

Kolonilotterna som flyttats till parkens östra sida kan bilda en barriär för besökande i parken. För att minska barriäreffekten föreslår Yimby att kolonilotterna bör ha väl tilltagna gånggator för passage och promenad så parken uppfattas som den offentliga yta den är.

Yimby föreslår att parkens södra hörn och ytan längs med Huddingevägen och Östbergavägen bebyggs, då hus stoppar ljudspridning och får människor att röra sig över parken.

Yimby uppskattar att golfbanan ej har kompromissat in i parkytan, utan givits en annan tillfällig plats.

MKB nämner inget om Årsta golf och konsekvenserna om golfen får finnas med.

Louise Heimler
planeringsarkitekt